

УДК 336.72

Лада Андрій Сергійович

студент

Київський національний університет технологій та дизайну

Лада Андрей Сергеевич

студент

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Lada A. S.

student

Kyiv National University of Technology and Design

**ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА
ФИНАНСОВЫЕ АСПЕКТЫ ЭНЕРГОСБЕРЕЖЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ
УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ
FINANCIAL ASPECTS OF ENERGY IN THE FINANCIAL RESULTS OF
ENTERPRISES**

Анотація. В статті розглянуто особливості управління фінансами підприємства, сутність та аналіз фінансових результатів підприємства і енергозбереження в основі управління фінансами підприємства.

Ключові слова: аналіз фінансових результатів, прибуток, збиток, абсолютні показники, фінансові результати.

Аннотация. В статье рассмотрены особенности управления финансами предприятия, сущность и анализ финансовых результатов предприятия и энергосбережение в основе управления финансами предприятия.

Ключевые слова: анализ финансовых результатов, прибыль, убыток, абсолютные показатели, финансовые результаты.

Abstract. In the article the features of the financial management of the enterprise, the nature and analysis of financial results and energy conservation at the heart of the financial management of the enterprise.

Keywords: analysis of financial results, profit, loss, absolute figures , financial results.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній науці проблема енергозбереження суспільства активно обговорюється провідними вченими, а саме такими як: В. Геєць, В. Джеджула, О. Єранкін, Г. Калеткін, І. Кириленко, Т. Колодько, О. Мудрак, Г. Ратушняк, Д. Худаєв, О. Шпичак, В. Якубів та ін.

Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств зробили вчені-економісти: Л.Д. Блик, Ф.Ф. Бутинець, В.М. Івахненко, Л.А. Лахтіонова, Є.В. Мних, А.М. Поддєрьогін, С.Ф. Покропивний, В.В. Сопко, О.О. Терещенко, С.І. Шкарабан та ін.

Мета роботи: розглянути сутність та аналіз фінансових результатів як структурної складової фінансового аналізу, охарактеризувати основні його складові.

Виклад основного матеріалу. В тому щоб отримати високі фінансові результати діяльності зацікавлені всі суб'єкти господарювання, оскільки прибуток потрібен для розширення діяльності підприємства, впровадження інвестицій, а також підвищення матеріальної зацікавленості робітників у результатах своєї праці. Прибуткова, стабільна та ефективна діяльність підприємства може бути забезпечена використанням наукових методів планування та ефективного його використання. Прибуток підприємства є важливою категорією, яка є одним із найголовніших джерел формування бюджетних ресурсів.

Суттєва кількість підходів і визначень суті фінансових результатів вимагає законодавчого обґрунтування та формулювання. Так, зміст категорії «прибуток» та «збиток» розкритий у П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» [2], згідно з яким прибуток – це сума, на яку доходи перевищують витрати; збиток –

перевищення суми витрат над доходами, для отримання якого були здійсненні витрати.

Найбільш точною, вважаємо таку думку, що фінансовий результат це вираження в грошовій формі результату діяльності підприємства, як порівняння суми витрат з одержанням доходів.

На думку С.Ф. Покропивного, діяльність підприємства супроводжується постійним кругообігом коштів, який здійснюється у вигляді витрат ресурсів і одержання доходу, їхнього розподілу й використання. В цей час визначаються джерела коштів, напрямки та види фінансування, оптимізується структура капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, державними органами(податками),працівниками підприємства тощо. Все це в купі складає зміст фінансової діяльності підприємства.

Можна назвати такі завдання фінансової діяльності: вибір форм фінансування, вибір структури та напрямків використання капіталу для забезпечення високої прибутковості; організація надходжень та витрат платіжних засобів; підтримування належної ліквідності та своєчасності розрахунків.

Зміст фінансової діяльності підприємства полягає в забезпечення фінансування[3, с.446].

Фінансові результати діяльності підприємства можна охарактеризувати приростом чистих активів, основним джерелом якого є прибуток від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а також отриманий у результаті надзвичайних подій.

Від інвестиційної, збутової, маркетингової, виробничої та постачальницької діяльності підприємства залежить величина прибутку.

Здатність створювати необхідну суму прибутку або доходу визначає функціонування будь-якого підприємства, незалежно від видів діяльності. У зв'язку з цим, прибуток займе одне із важливих місць у системі комплексного економічного аналізу, оскільки на його основі оцінюється ступінь досягнення кінцевої мети діяльності підприємства чи організації.

Такі автори як Литвин Б.М. та Стельмах М.В. стверджують, що прибуток є основним джерелом фінансування виробничого та соціального розвитку підприємства, найважливішим джерелом формування бюджету держави. Тому в зростанні прибутку мають бути зацікавлені як держава так і підприємство. В прибутку акумулюються результати виробництва, реалізації продукції, ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів [4,с.37].

М.І. Ковальчук стверджує, що прибуток це частина чистого доходу(виручки від реалізації), який отримують суб'єкти господарювання після реалізації продукції. Визначається прибуток як різниця між виручкою від продажу продукції, виконання робіт і надання послуг(після сплати податку на додану вартість, акцизного податку та інших відрахувань) і повною собівартістю реалізованої продукції. Збільшення обсягів рентабельної продукції сприяє зростанню прибутку та покращення фінансового стану підприємства. Навпаки, якщо збільшується обсяг реалізації збиткової продукції це негативно впливає на прибуток і фінансовий стан підприємства. Через це фінансові результати господарської діяльності підприємства потрібно вивчати у взаємозв'язку з використанням і реалізацією продукції [5,с.281].

Якщо врахувати, що діяльність організації чи підприємства може бути збитковою, а не тільки прибутковою та формуватися під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього економічного середовища, тому в обліку й аналізі дають загальну оцінку фінансових результатів, які характеризуються системою відносних та абсолютних показників. Абсолютні показники – це сума прибутку(або збитку) за структурою його утворення чи розподілу і використання. Відносні показники фінансових результатів – характеризують відносний у відсотках ступінь прибутковості вкладеного капіталу в цілому і за його структурою, зароблених витрат чи отриманого доходу.

Аналіз фінансових результатів має на меті визначити повноту та якість їх отримання, оцінку динаміки абсолютних і відносних показників, з'ясувати спрямованість, ступінь впливу факторів на зміну прибутку і рентабельності, визначити можливі резерви його зростання.

Одним із факторів який має вплив на фінансові результати є ефективне використання енергоресурсів підприємства. Щоб ефективно використовувати енергоресурси треба приділити увагу нормалізації витрат енергії на підприємстві. Під нормалізацією витрат енергії розуміють процес встановлення планової величини її витрат на одиницю продукції або виконання одиниці роботи (тобто встановлення планової величини питомих витрат енергії).

Нормалізація енергоспоживання в народному господарстві має важливе значення. По-перше, визначаючи науково обґрунтовані норми питомих витрат енергії, створюють базу для розрахунку потреб в енергії виробничих об'єктів: підприємств, їх підрозділів, окремих агрегатів і технологічних процесів. З іншого боку, норми питомих витрат енергії дозволяють об'єктивно оцінювати ефективність енерговикористання в умовах змінювання обсягів і асортименту продукції, що випускається окремими агрегатами, цехами або підприємствами.

Метою нормалізації є:

- забезпечення раціонального і економного витрачання енергії й палива;
- встановлення вихідних величин для планування енергоспоживання.

При цьому основною задачею нормалізації енергоспоживання є розробка і використання на виробництві технічно та економічно обґрунтованих прогресивних норм питомих витрат енергії.

Під нормою питомої витрати енергії розуміють об'єктивно необхідну величину її споживання на виробництво одиниці продукції або виконання одиниці роботи встановленої якості в конкретних, прогресивних умовах виробництва. Іншими словами, норма питомої витрати енергії є максимально допустимою величиною споживання енергії в даних умовах виробництва.

Нормалізація енергоспоживання органічно пов'язана з удосконаленням як виробництва, так і самого енергогосподарства підприємства. Разом з тим встановлення норм питомих витрат енергії ґрунтується також на енергетичному обліку, контролі й аналізі енерговикористання і утворює разом з ним єдину систему.

Розробка і впровадження такої системи в народному господарстві зустрічає значні труднощі. Це пов'язано:

- 1) з різноманітністю технологічних процесів, різнотипністю устаткування та різновидністю режимів його роботи;
- 2) із чисельністю технологічних, організаційних та інших внутрішніх і зовнішніх чинників, які впливають на питомі витрати енергії;
- 3) з недоліками енергетичного обліку на підприємствах, цехах, агрегатах тощо.

Незважаючи на це, прообраз такої системи нещодавно існував у сільському господарстві на адміністративній основі. Останнє пояснюється економічною незацікавленістю сільськогосподарських підприємств у проведенні цієї роботи і впровадження енергозберігаючих заходів.

Сьогодні підприємства (організації) можна примусити займатися енергозбереженням законодавчим шляхом. Уведенням обов'язкової сертифікації виробництва і продукції за їх енергетичною економічністю (у закордонній практиці законодавство широко використовується як рушійна сила енергозбереження, подібна ідея закладена також і, в українському Законі про енергозбереження). Можна стимулювати споживача енергії до вирішення задач енергозбереження економічно, підвищуючи ціну на енергію, або, навпаки, зменшуючи її для тих споживачів, яке ефективно використовують енергію. Але і в першому, і в другому випадку потрібна об'єктивна оцінка ефективності витрачання енергії споживачами. Одним із способів отримання такої оцінки є розв'язання задачі нормалізації енергоспоживання.

У недалекому майбутньому у споживачів виникне нагальна необхідність у нормалізації свого енергоспоживання, але вже виходячи з економічних міркувань, а не під адміністративним тиском з боку відомчих або державних органів.

Необхідно усвідомити, що без розв'язання задачі нормалізації енергоспоживання не може бути мови про практичне енергозбереження[11.с.81]

На зміни фінансового результату впливає багато факторів. За ступенем взаємопідлеглості вони діляться на фактори першого та другого порядків. До

факторів першого порядку відносяться зміни прибутку від реалізації продукції; від іншої реалізації; позареалізаційних результатів.

Управління фінансовими результатами можна розглянути, принаймні з двох позицій: 1) як функцію фінансового менеджменту; 2) ототожнення з процесом управління прибутком. Управління фінансовими результатами; по перше, є значно ширшим поняттям, ніж управління прибутком; по друге, його не доцільно ототожнювати з функціями фінансового менеджменту. Вважаємо, що процес управління фінансовими результатами входить до сфери предмету вивчення фінансового менеджменту [6, с.86].

Можна виділити такі основні завдання аналізу фінансових результатів діяльності підприємства:

- Вивчення напрямків і тенденцій розподілу прибутку.
- Оцінка та розрахунок показників рентабельності.
- Системний контроль за процесом формування прибутку та зміною його динаміки.
- Вивчення можливостей отримання прибутку відповідно до потенціалу підприємства.
- Створення рекомендацій, спрямованих на мобілізацію резервів зростання прибутку.

Основні джерела аналітичної інформації є плани економічного та соціального розвитку, фінансовий план, на бухгалтерського обліку, бізнес-план, показники фінансової звітності ф. № 1 «Баланс», ф. № 2 «Звіт про фінансові результати», ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів», ф. № 4 «Звіт про власний капітал», ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності», дані статистичної звітності, ф. № 1 «Звіт про випуск, реалізацію та обсяг цінних паперів» [4, с.37].

По методиці О.С. Іванілова, основний метод фінансової діяльності це комерційний розрахунок, який ґрунтується на таких принципах:

- Абсолютна господарська та юридична відокремленість (впливає з вимоги чіткої визначеності щодо прав власності на фінансові ресурси, встановлення

оптимальних напрямів їх розміщення та відповідальності за використання залучених ресурсів);

- Самоокупність (означає повне покриття витрат за рахунок отримання прибутку);

- Прибутковість(отримані доходи повинні не тільки покрити витрати, а й сформувавши прибуток);

- Фінансова відповідальність (підприємство несе повну відповідальність за фінансові результати своєї діяльності);

- Самофінансування (передбачає покриття витрат на розвиток виробництва за рахунок отриманого прибутку та залучених кредитів, які також погашаються за рахунок прибутку).

Високоєфективним методом фінансової діяльності є комерційний розрахунок, він націлює підприємство на пошук достатніх і дешевих фінансових ресурсів, мінімізацію витрат і максимізацію доходів та прибутку. Саме ринковій економіці притаманні комерційний розрахунок. Та саме комерційний розрахунок, а не ринкові відносини самі по собі,сприяють високоєфективному господарюванню[7.с.625].

Методика О.Я. Базілініського говорить про те, що фінансові результати підприємства оцінюються цілим набором показників, де вихідними категоріями є доходи, витрати, прибутки, збитки. Та саме вони закладаються в основу всіх подальших розрахунків і всі інші показники можна вважати похідними. У звіті про фінансові результати виокремлюють чистий дохід, валовий прибуток та прибутки за видами діяльності [8,с.139].

Аналіз фінансового стану передбачає проведення аналізу діяльності підприємства за певними напрямками. Між нашими та зарубіжними напрями є певні розбіжності, що наводяться на рисунку 1.

Рис. 1 Напрями проведення аналізу фінансового стану підприємства

Головними показниками для визначення оцінки фінансових результатів за результатами нашого дослідження є: чиста теперішня вартість; внутрішня норма дохідності; індекс рентабельності; модифікована внутрішня норма дохідності. При цьому наявність формальних методів визначення доцільності оцінки фінансових результатів не є гарантією забезпечення обґрунтованої інформації для прийняття управлінських рішень у цій сфері. Важливе значення в аналізі має врахування окремих методичних вимог.

Формування фінансових результатів повністю залежить від цілей підприємства, якщо підприємство ставить високі темпи розвитку, збільшує обсяг продажу, завойовує значну частину ринку то метою формування фінансових результатів є високі темпи їхнього зростання. Якщо підприємство стабілізує свою діяльність, задовольняючись мінімальним рівнем рентабельності або навіть збитковою діяльністю, то управління фінансовими результатами повинне бути сконцентроване на отримання такої суми, що забезпечує поточну платоспроможність. А якщо в основу діяльності підприємства покладено інтереси власників, то цільовою настановою формування кінцевих фінансових результатів є такі показники, як рентабельності інвестиційного або власного капіталу [10].

Висновки. Фінансові результати – це показник ефективності роботи підприємства або організації. Фінансовий результат являє собою сукупність прибутку або збитку від реалізації продукції, робіт, послуг, а також позареалізаційних доходів і витрат. Найбільш поширеним та універсальним показником фінансових результатів є прибуток, який як економічний показник, дозволяє поєднувати економічні інтереси держави, підприємства, як суб'єкта господарювання, робітників і власника підприємства.

На прибуток досить великий вплив має правильне використання енергії на підприємстві. При ефективному використанні енергії вартість одиниці виробу або надання послуг одразу зменшується. Також хочеться зазначити, що при впровадженні технічно та економічно обґрунтованих прогресивних норм питомих витрат енергії часто виникають складнощі.

Сьогодні попри те, що енергозбереження не є розвинутим в нашій країні, підприємства можна змусити розвиватись в цьому напрямку через законодавчу базу. Вона може стати рушійною силою, що можна побачити на закордонному досвіді (введення сертифікації виробництва і продукції за їх енергетичною економічністю). Від цього виграють як і держава так і підприємства.

Література

1. Маліновська О.Я. Фінансові результати діяльності промислових підприємств львівщини // Науковий вісник НЛТУ України, 2010. – Вип. 20.7, С.183-187
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати" N 87 від 31.03.99 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99>
3. Економіка підприємства: Підручник / За ред. С.Ф. Покропивного. - К.: КНЕУ, - 1999. - 545 с.
4. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. - К.: «Хай-Тек Прес», 2008. - 336 с.
5. Ковальчук М. І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК: Підручник. - К.: КНЕУ, 2009. - 406 с.
6. Скалюк Р.В. Економічний механізм управління фінансовими результатами промислових підприємств: теоретичні основи забезпечення функціонування // Економічний вісник Донбасу № 2 (24), 2011. – С.86-93
7. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 728 с.
8. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.Я. Базилінська - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 328 с.
9. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. К 77 Фінансовий аналіз. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
10. Митяй О.В., Бечко П.К. Методичні підходи щодо оцінки фінансових результатів сільськогосподарських підприємств // Уманський національний університет садівництва . Економічний форум, 2012. - № 4.
11. Дзидикевич Ю.В., Буряк М.В., Розум Р.І. Енергетичний менеджмент - Тернопіль, 2010р. – 295с.